

Koninklijk Fries Genootschap voor Geschiedenis en Cultuur

Keninklik Frysk Genoatskip foar Skiednis en Kultuer

192ste verslag, over het jaar 2020

Beschermvrouwe H.K.H. Prinses Beatrix

Bestuur

Een bijzonder jaar: 2020. De maatregelen ter beteugeling van het coronavirus raakten ook het Genootschap. Het bestuur vergaderde vier keer. De geplande bijeenkomsten in maart en mei vervielen en de gewoonlijk eind juni gehouden Algemene Ledenvergadering werd verplaatst naar september, met restricties betreffende het aantal bezoekers en de aan te houden onderlinge afstand. In de ledenvergadering werd afscheid genomen van Hotso Spanninga die voor de tweede maal twee termijnen van vier jaar in het bestuur had vervuld, de laatste perioden als voorzitter. Zijn opvolger Joop Koopmans dankte Spanninga voor zijn grote inzet voor het Genootschap. Penningmeester Sape Halbesma was na vier jaar in het bestuur tussentijds aftredend. Hij werd door het bestuur voorgedragen voor een tweede termijn, een voorstel waarmee de ledenvergadering van harte instemde.

Eind 2020 was de samenstelling van het bestuur als volgt:

Joop Koopmans (voorzitter)	tussentijds aftredend in 2023
Ritske Mud (secretaris)	tussentijds aftredend in 2021
Sape Halbesma (penningmeester)	definitief aftredend in 2024
Anneke Hellinga (lid)	definitief aftredend in 2021
Romana Bremer (lid)	definitief aftredend in 2021
Geart de Vries (lid)	definitief aftredend 2023
Evert Kramer (lid)	definitief aftredend 2023
Marjan Brouwer (lid)	tussentijds aftredend 2023

Secretariaat

De dagelijkse werkzaamheden voor het Genootschap werden uitgevoerd door de secretaris van het bestuur. Abonnementenland droeg zorg voor de ledenadministratie en de incasso van de contributie. Deze organisatie regelde tevens de adressering voor de verzending van *Fryslân* en *De Vrije Fries*.

Ledental

Ondanks inspanningen van het bestuur om actief nieuwe leden te werven zette de daling van het ledental toch door. Eind december waren er 968 leden, een teruggang van 24.

Het Genootschap digitaal

Zoals in het vorige jaarverslag al werd aangekondigd heeft in 2020 'groot onderhoud' aan de website plaats gevonden door beheerder Ozingavorm uit Leeuwarden. Uit een analyse van het functioneren van de oude website bleek niet alleen dat de website goed bezocht werd, maar ook dat de achterliggende techniek sterk verouderd was, wat een flinke financiële investering noodzakelijk maakte om het geheel weer *up to date* te krijgen. In feite was er sprake van de bouw van een geheel nieuw *platform*. Het uiterlijk en de indeling van de website werden gemoderniseerd. De nieuwe techniek maakt aanpassingen en uitbreidingen in de toekomst mogelijk.

Lezingen

Na het zakelijke gedeelte van de Algemene Ledenvergadering was het woord aan mevrouw Lenneke Berkhout met een lezing over *Hoveniers van Oranje 1620-1740*, het onderwerp waarop zij in 2020 promoveerde aan de Rijksuniversiteit te Groningen. Aan de hand van vele voorbeelden ging zij in op de positie en werkzaamheden van de hoveniers op de grote buitenplaatsen in Nederland. Speciale aandacht had de spreker voor de hoveniers van de Friese Nassaus in Leeuwarden en Oranjewoud.

Nieuws over het Fries Museum en de collectie van het Koninklijk Fries Genootschap

Directeur Kris Callens van het Fries Museum begon tijdens de Algemene Ledenvergadering zijn overzicht van het museumjaar met enkele woorden in de richting van oud-voorzitter Spanninga. Hij bedankte Hotso voor de plezierige samenwerking en benadrukte zijn bijzondere betekenis als 'diplomaat' voor het Genootschap. Het museum had nog niet al te veel last ondervonden van het coronavirus. Dankzij de tentoonstelling *Wij Vikingen* was het al een goed jaar voordat het museum de deuren moest sluiten om de verspreiding van het virus tegen te gaan. Als een van twaalf landelijke musea kan het Fries Museum een extra bijdrage van het Rijk van € 250.000 per jaar tegemoet zien. De ambitie blijft om iedere twee jaar een grote tentoonstelling te organiseren met tussendoor twee kleinere. Tot nu toe is het gelukt dat streven grotendeels waar te maken, dankzij cofinanciering met andere instellingen en het spaarpotje dat overbleef na de grote tentoonstellingen over Alma Tadema, Rembrandt & Saskia en Escher. Het zoeken van andere financieringsbronnen blijft nodig omdat de subsidie aan het museum niet zal toenemen. De laatste opmerking bracht Callens kort op het punt van het beleid van de Provincie Fryslân ten aanzien van de subsidiëring van andere musea in de provincie. Het is ondoenlijk beleid voor de langere termijn te ontwikkelen als iedere vier jaar de financiering ter discussie komt te staan. Hij pleitte voor een tijdelijke maatregel voor de drie meest getroffen musea, zodat geen maatregelen hoeven worden genomen die later moeilijk ongedaan zijn te maken. Op stapel staan tentoonstellingen over borduurkunst (2021), Christoffel Bisschop (2022), bruidsjurken (2023) en Wybrand de Geest (2024). In het kader van de Londense National Portrait Gallery op reis komt de tentoonstelling *Icons and Identities* naar Leeuwarden. De grote sitstentoonstelling van het Fries Museum uit 2017 zal in 2021 in Londen te zien zijn in het Fashion and Textile Museum. Nog meer objecten uit het Fries Museum gaan binnen Friesland op pad "terug naar waar het vandaan komt". Daarbij staan ook enkele speciale activiteiten voor Genootschapsleden gepland. Wat het ontzamelingsproject betreft zijn kaf en koren wel gescheiden. Aan de hand van de leidraad *Ontzamelen* en altijd in overleg met de commissie ontzamelen uit het bestuur van het Genootschap is voor ongeveer 300 m³ aan vooral grote stukken een andere bestemming gevonden. Een deel daarvan is via de MuseumDepotShop verkocht en de opbrengst zal worden gebruikt voor nieuwe tentoonstellingen. Ook bij de digitalisering van de collectie van het museum is een forse stap gezet. Inmiddels is ongeveer 80% van de collectie gefotografeerd.

Erfenis

Op 18 augustus ontving het Genootschap bericht dat het erfgenaam is van een deel van de nalatenschap van mevrouw D. Glastra van Loon-Bruinsma uit Harlingen. Op 3 september 2020 heeft de vereniging de nalatenschap beneficiair aanvaard. Nog vier andere instellingen, eveneens actief op het terrein van geschiedenis en cultuur, zijn als erfgenaam in het testament opgenomen. Het vermogen dat uit de nalatenschap wordt verkregen dient minimaal tien jaar apart te worden geadmistreerd onder de naam 'Glastra van Loon-Bruinsma (Van Liauckema) Historie en Cultuur'. De hoofdsom dient gedurende die periode in stand te blijven; het jaarlijkse rendement mag worden besteed aan de doelstelling van de vereniging. De afwikkeling van de nalatenschap zal waarschijnlijk in de loop van 2021 plaatsvinden.

Historisch tijdschrift *Fryslân*

Zoals gebruikelijk verscheen *Fryslân* ook dit jaar zes keer. Vijf nummers hadden een grote verscheidenheid aan onderwerpen, van Friese arbeidsmigranten naar het Ruhrgebied eind 19de en begin 20ste eeuw, de Stichting Friesland 1940-1945, vervuiling door Friese zuivelfabrieken, Friezen in de Oostkolonisatie en Friesland en de marine, om er enkele te noemen. In september verscheen een fraai themanummer met liefst zeven bijdragen gewijd aan graaf Willem Lodewijk van Nassau, dit ter gelegenheid van het Willem Lodewijkjaar. De vaste rubrieken als 'Schatten uit het Fries museum', 'Naburen', het overzicht van nieuw verschenen boeken en de boekenrecensies ontbraken evenmin. Een kleine sticker op het omslag van het juli/augustusnummer verwees op subtiële wijze naar het 25-jarig bestaan van het tijdschrift. De positieve reacties die het Genootschap de afgelopen jaren ontving, soms op afzonderlijke artikelen maar ook op het blad als geheel, mag de redactie als een compliment in ontvangst nemen. Deze redactie bestond uit Kerst Huisman, Hester Postma, Meindert Seffinga, Doeke Sijens en Jan van Zijverden. De hoofdredactie was in handen van Siebrand Krul en Marijke de Boer verzorgde de beeld- en eindredactie. De vormgeving was het werk van Frank de Wit en Van der Let & Partners uit Heerenveen zorgde voor de productie en de verspreiding.

De Vrije Fries

Door de beperkingen vanwege de corona-crisis kon het 100ste deel van *De Vrije Fries* helaas niet op feestelijke wijze gepresenteerd worden, maar dit werd wel aangeboden aan burgemeester Sybrand van Haersma Buma van Leeuwarden. Het leidende thema voor deze jaargang was koning Redbad. In een serie artikelen wordt een overzicht gegeven van de stand van zaken met betrekking tot het onderzoek naar deze legendarische koning. De bijdragen zijn gebaseerd op de lezingen die gehouden werden op het goed bezochte Sieperdasymposium van 12 oktober 2019. Daarnaast telde dit nummer nog vijf artikelen over verschillende onderwerpen. In de boekbespreking stond *De mannen van de Overval: Heroïek en tragiek in 26 levensverhalen* van Hessel de Walle centraal. De redactie bestond uit Doeke Sijens (voorzitter), Binne Keulen (secretaris), Han Nijdam (eindredacteur), Ralf Futselaar, Martha Kist, Otto Knottnerus, Hans Mol, Jelte Olthof en Hans Zijlstra. Redactionele ondersteuning kwam van Jan Ybema. Van der Let & Partners uit Heerenveen zorgde voor de productie en verzending.

Financiën

De contributie aan het Genootschap werd door de Algemene Ledenvergadering onveranderd vastgesteld op € 44,50 (bij automatische incasso € 42,50). De verwachte daling van de koersen op de beurs vanwege de coronacrisis viel vooralsnog mee zodat het vermogen grotendeels op peil bleef. Naast de vaste kosten voor het uitgeven van *Fryslân* en *De Vrije Fries* vormde de vernieuwing van de website eenmalig voor een forse uitgave. Door algemene prijsstijgingen moest een aantal begrotingsposten iets worden verhoogd. Een tweetal subsidieaanvragen, voor de uitgave van *200 jaar Friese landbouwmechanisatie en Macht, bezit en ruimte. Opstellen over de Noordelijke Nederlanden in de middeleeuwen, aangeboden aan Hans Mol bij zijn afscheid als bijzonder hoogleraar Geschiedenis van de Friese landen in de Middeleeuwen aan de Universiteit Leiden* is door het bestuur gehonoreerd.